

(172). Филология. Искусствоведение. Вып. 36. – С. 43-46. *Кибрик А.А.* Модус, жанр и другие параметры классификации дискурсов // Вопросы языкознания, № 2, 2009. – С. 3-21. *Носова О.Е.* Стратегические ресурсы молчания // Вестник Челябинского государственного университета, 2009. – 13 (151). Филология. Искусствоведение. Вып. 31. – С. 89-95. *Меликян С.В.* Функция молчания в коммуникативном поведении человека // Русское и финское коммуникативное поведение. Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 47-52. *Мухаметов Д.Б.* Молчание как компонент диалогического компонента текста в прозаических произведениях А.П. Чехова // автореф. дис. канд. филол. наук. – Ростов-на-Дону, 2009. – 27 с. – рус. *Радионова Е.С.* Семантика и прагматика молчания // Российский Лингвистический Ежегодник (РЛЕ) (Лингвистический ежегодник Сибири (ЛЕС)) Выпуск 3, 2001. – С. 121-130. *Рудик І.М.* Оцінний потенціал комунікативного акту мовчання // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (27), 2005. – С. 112-115. *Сливинський О.Т.* Феномен мовчання в художньому тексті (на матеріалі болгарської прози 60-90-х рр. ХХ ст.): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.06 // Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Т., 2007. – 19 с. *Шабанова Я.В.* Речевой акт “молчание” в структуре вербальной и невербальной коммуникации // Язык, коммуникация и социальная среда, 2007. – Вып. 5. – С. 183-192. *Abeel Erica*, Looking for Love over Nicotine and Caffeine: Jim Jarmusch Talks About "Coffee and Cigarettes", Indiewire interview, 2003. [URL – http://www.jim-jarmusch.net/films/coffee_and_cigarettes/read_about_it/looking_for_love_over_nicot.html]. *Raskin Richard*, The Art of the Short Fiction Film: A Shot by Shot Study of Nine Modern Classics, Chapter 2 “Coffee and cigarettes”, McFarland & Company, 2002. – p. 36-50.

ГОЦА Н. М.

(Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка)

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ / НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ СУЧАСНОГО ЖІНОЧОГО АФРО-АМЕРИКАНСЬКОГО РОМАНУ

In the article one of the women's language basic characteristic, namely connotative, is examined. Its main usage aspect and functions are defined. Differences in qualitative structure of connotative words are defined.

Key words: *gender, emotive- connotative aspect of language, connotative lexicon, axiological unit.*

Важливим аспектом у визначенні лексично-стилістичних характеристик мовлення є, безумовно, емоційно-конотативний. Г. Приходько говорить про те, що відношення між оцінкою та емоціями носить „причинно-наслідковий” характер. А взаємодію між ними можна визначити як „оцінка – це думка об’єкта про цінність об’єкта для нього, а емоція – це переживання суб’єктом цієї думки” [Приходько 2009, с. 44]. Не слід забувати і про те, що поєднання цих двох аспектів віддзеркалює національно-культурні особливості мовця, що, в свою, чергу, здійснюється через оцінну лексику [Приходько 2009, с. 46].

Так як оцінка є універсальною через свою присутність у всіх мовах світу та на усіх етапах розвитку різних народів, то це свідчить про її „багатогранність” та потребу вивчати дану категорію у багатьох напрямках, таких як когнітивний, стилістичний, прагматичний та ін [Четверікова].

Оцінна лексика займає одну із провідних ланок у мовленні. **Актуальність** даної тематики зумовлена тим, що систему оцінних концептів, що виникають в результаті „концептуалізації дійсності з оцінної точки зору”, а саме „з позицій поглядів і оцінок людини, які в свою чергу формуються на основі інтерпретативного досвіду

осмислення світу та взаємодії з ним”, називають однією з найголовніших в концептуальній системі людини [Голубенко 2009, с. 55]. Якісний та кількісний аналіз оцінної лексики дає нам можливість визначити основні тенденції її вживання у творі, що, в свою чергу, допоможе прослідкувати особливий стиль його автора.

Слід відзначити таких вітчизняних та зарубіжних дослідників як Горошко Є. І. [Горошко 2003], Кіріліна О. В. [Кириллина 1999], Борисенко Н. Д. [Борисенко 2000; Борисенко 2004; Борисенко 2004], Кузнєцова І. В. [Кузнєцова 2004; Кузнєцова 2004], Потапова Р. К., Потапов В. В. [Потапова 2006], Мартинюк А. П. [Мартинюк 2004], які присвятили свої праці вивченню гендерних особливостей мовлення.

Категорія оцінності суттєво розглянута у роботах Сарбаш О. С. [Сарбаш 2008], Горошко О. І. [Горошко 1996], Бессонової О. Л. [Бессонова 2003], Квасюк І. І. [Квасюк 1984] вивчали основні лінгвістично-стилістичні особливості жіночого мовлення та присвятили даній тематиці свої дисертаційні дослідження.

Метою даної роботи є проаналізувати оцінну лексику з позитивним / негативним значенням у романах Тоні Моррісон „Найблакитніші очі”, „Сула”, „Пісня Соломона”, „Смоляне опудало”, „Рай”, „Любов” та з’ясувати, яка лексика є характерною для її романів.

Завдання полягає: - у виокремленні та групуванні основних типів оцінних слів; - у аналізі різних аспектів якісного складу оцінної лексики.

Відомо, що людина здатна оцінювати все, те, що вона сприймає. Так і будь-який текст розрахований на те, щоб викликати певну його оцінку з боку читача. Саме тому категорія оцінності посідає одне найголовніших місць у розумінні твору.

„Сучасний тлумачний словник української мови” визначає категорію оцінки як „обмірковування чогось для визначення його якості, особливостей, значення тощо” [Сучасний тлумачний словник української мови 2006, с. 620].

Оцінка також розуміється як функціонально-семантична категорія, „семантичною домінантою якої є „схвалення / несхвалення” (з різних позицій)” усього, що відбувається довкола людини [Михальченко 2009, с. 225]. Можемо ще зустріти таке визначення оцінки: „Оцінка – це безпосередня або опосередкована реакція мовця (суб’єкта) на явища, які він спостерігає, уявляє, сприймає органами чуттів” [Вишневецька 2009, с. 213].

Асмукович, І. В. розглядає оцінку як думку „про предмет, яка виражає його характеристику з огляду на категорії цінності”. Цінність же розуміється даним автором як „будь-який предмет певного зацікавлення, бажання, прагнення тощо” [Асмукович 2009, с. 155].

Безумовно, категорія оцінки є антропоцентричною, а отже вона зумовлюється нормами та стереотипами певного соціуму. Борисенко Н. Д. твердить про те, що „оцінні слова мають антропоцентричну природу, вони прямо пов’язані з мовцем, і відбивають його ставлення до навколишньої дійсності” [Борисенко 2004, с. 1]. Це виражається неспроможністю людини не виражати свого ставлення до оточуючих предметів та явищ. Авторка також наголошує на тому, що „загальна оцінка є своєрідним аксіологічним підсумком процесу пізнання і виражає ставлення людини до світу в цілому” [Борисенко 2004, с. 1].

Саме ставлення мовця до певного явища (події, предмета) і зумовлює надання стилістично забарвленому слову того, чи іншого відтінку значення. Слід загадати і про аксіологічну категорію оцінки, що в певній мірі окреслює комунікативний намір мовця, а також загальний зміст повідомлення [Буяр 2009, с. 145].

Варто наголосити і на суб'єктивно-об'єктивній природі оцінки. Адже будь-яка оцінка включає ставлення суб'єкта до певного явища чи предмета (суб'єктивний аспект). Що ж до об'єктивного аспекту оцінки, то дуже часто він може упускатися. Це призводить до спірності у визначенні правильності, чи, навпаки, її хибності [Буяр 2009, с. 147]. Суб'єктом оцінки може виступати особа, що оцінює, чи навіть соціум. А у художньому творі оцінювати можуть як сам автор, так і персонажі [Михальченко 2009, с. 217].

Оцінна шкала (не зовсім симетрична) є невід'ємним атрибутом самої оцінки. На цій шкалі існують зони позитивного (добре, „+”), негативного (погано, „-”) та нейтрального („0”) [Михальченко 2009, с. 217].

Оцінними можуть бути майже усі частини мови, проте найчастіше саме прикметники стають основною аксіологічною одиницею. Це пов'язано із їх здатністю виражати властивості, „об'єктивно притаманні предмету оцінки, а також якісну характеристику з боку суб'єкта оцінки” [Буяр 2009, с. 148].

Окрім прикметників оцінними словами виступають також прислівники. У даному дослідженні ми розглянемо саме ці дві частини мови, як основні засоби вираження позитивної / негативної оцінки у тексті. Такий поділ за семантикою спричинений певними сталими уявленнями людини про хороше та погане. Відмітимо, що так як прикметники, як і прислівники вказують на певну ознаку, то можемо називати їх означальними словами.

Проведене нами дослідження охоплює аналіз прикметників та похідних від них прислівників, що вказують на позитивну / негативну оцінку. Нами досліджувалося як авторське мовлення, так і мовлення усіх персонажів (як чоловіків, так і жінок). Це спричинено тим, що ми досліджуємо не розбіжності у лексиці чоловіків і жінок, а намагаємося охарактеризувати оцінну лексику жіночого афро-американського роману загалом.

Кількісний аналіз оцінних слів, запропонований нами у даній роботі, дає можливість побачити відсоткове співвідношення функціонування оцінної лексики із позитивним та негативним значеннями, а отже і визначити особливості її вживання у творах Тоні Моррісон.

У даному дослідженні нами було виявлено, що оцінна лексика, а саме прислівники і прикметники із позитивною конотацією, становить 78,5 % (1886 слів) від загальної кількості оцінних слів (прикметників та прислівників з позитивною та негативною конотацією) у романах.

Найуживанішими словами виступають (відсоткове відношення від загальної кількості прикметників та прислівників із позитивним значенням): *good* (49,5%), *nice* (7,3%), *beautiful*, *pretty*, *great* (по 6,5%), *sweet* (6 %), *fine* (5%), *perfect lovely* (по 3%), *wonderful* (1,5%). Інші слова даного типу лексики становлять: *brilliant*, *cute*, *magnificent* (по 1%), *gorgeous*, *incredible*, *amazing*, *glorious* (по 0,5%), *charming*, *excellent* (по 0,3%).

Наприклад: “*Mother is very nice*” [Morrison 1996, с. 1].

“*Miss Christine always gives me something good to eat*” [Morrison 2003, с. 17].

“*The chicken was incredible*” [Morrison 1996, с. 138].

“*No, I mean the hair on her head. It was lovely*” [Morrison 1996, с. 64].

“*In a white shirt unbuttoned at the cuffs and throat, and with a gentle homemade haircut, he was gorgeous*” [Morrison 1996, с. 156].

“*It was amazing; the place looked like something by Bruce White or Fazetta – an elegant comic illustrations*” [Morrison 1996, с. 182].

“Thinking she was possibly *brilliant*, like his mother, he seemed to expect brilliance from her, and she delivered” [Morrison 1982, с. 128].

Помітне часте повторення оцінної лексики з метою наголосити на даному слові та звернути увагу читача на нього:

“I want to be a *wonderful, wonderful old lady*” [Morrison 1996, с. 241].

“The *beautiful, beautiful boys* who were dotted the landscapes like jewels [...]” [Morrison 1982, с. 56].

Як бачимо із наведених вище прикладів, використання такого типу лексики зумовлене позитивними емоціями, почуттями. Ці слова є „прототипно співвіднесеними” із концептом „обожнювання” [Потапова 2006, с. 181], а отже виражають прихильність та створюють сприятливу, приємну атмосферу.

Що ж до слів із негативною конотацією, то їх кількість складає 21,5% (515 слів) від загальної кількості оцінних слів (прикметників та прислівників) у романах.

Щоб виразити негативну оцінку авторка використовує такі лексичні одиниці як (відсоткове відношення від загальної кількості прикметників та прислівників із негативним значенням) *bad* (40%), *ugly* (10%), *evil* (9%), *terrible* (8,5%), *awful*, *dirty* (по 8%), *nasty* (7,5%), *hateful* (4%), *unpleasant* (1,5%), *repulsive*, *revolting* (по 1%), *horrible*, *gloomy*, *dreadful*, *disgusting* (по 0,5%).

Наприклад: “Fish odor didn't used to be all that *bad* a thing in these parts” [Morrison 2003, с. 8].

“But I knew she was *ugly*” [Morrison 1970, с. 98].

“I wonder what it would be like”. “*Horrible*” [Morrison 1970, с. 158].

“Tomorrow will be *terrible*” [Morrison 1996, с. 211].

“What they see is the devil's bedroom, bathroom, and his *nasty playpen*” [Morrison 1998, с. 17].

Часто спостерігається повтор і прикметників з негативною конотацією, що посилює вислів:

“That was *awful, awful*,” said Jadine” [Morrison 1996, с. 209].

Дослідження показало, що у творах авторкою вживається більше позитивних слів, ніж негативних. Окрім цього, для вираження позитивної оцінки письменницею використано ширший діапазон лексичних одиниць, ніж для негативної.

Опираючись на вже проведені іншими науковцями дослідження (такі як Борисенко Н, Потапова Р. , Потапов В. та інші), можемо стверджувати, що широке вживання оцінних слів із позитивним значенням є характерною рисою жіночого мовлення. Тому припускаємо, що Тоні Моррісон володіє стилем жіночого письма, а отже її можна віднести до яскравих представниць жіночого роману.

Особливий жіночий стиль даної письменниці допомагає розкрити основні проблеми, пов'язані із місцем жінки у суспільстві, вказати на її проблеми та способи їх вираження.

Ми розглянули лише один із аспектів функціонування жіночого мовлення у художньому творі, а тому дана проблематика потребує подальшого аналізу та є необхідною для лінгвістичного дослідження афро-американського жіночого роману.

Література

Асмукович, І. В. Гендерний аспект репрезентації самооцінки в сучасних англійських та українських прозових творах. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка . – Житомир, 2009. № 48. С. 155-

159. *Бессонова, О. Л.* Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний та гендерний аспекти: Автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.04 / О.Л. Бессонова; Київ. нац. ун-т ім.Т. Шевченка. — К., 2003. — 39 с. *Борисенко, Н. Д.* Лексичні засоби загальної оцінки у мовленні персонажів сучасної британської драми (гендерний аспект) // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — Житомир, 2004. № 16. — С. 1-3. *Борисенко, Н. Д.* Засоби вираження епістемічної модальності у мовленні героїв сучасної британської драми: гендерний аспект // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — Житомир, 2004. № 17. — С. 100-101. *Борисенко Н. Д.* Гендерний аналіз у лінгвістиці. - Житомир: Поліграфічний центр ЖДПУ, 2000.- 260 с. *Буяр І. Є.* Лінгвістична категорія оцінки: оцінювання досягнутого у вітчизняній лінгвістиці. // Наукові записки. Серія "Філологічна". — Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія". — Вип.11. — 2009. — С. 145-149. *Вишневська Г. П.* Оцінність у художньому тексті (на матеріалі книжки Марії Матіос „Нація”). // Актуальні проблеми менталінгвістики: Збірник наукових статей за матеріалами VI міжнародної наукової конференції. — Черкаси: Ант, 2009. — С. 213-215. *Голубенко Л. Н.* Теорія оцінки в рамках когнітивного підходу. // Актуальні проблеми менталінгвістики: Збірник наукових статей за матеріалами VI міжнародної наукової конференції. — Черкаси: Ант, 2009. — С. 55-56. *Горошко Е. И.* Языковое сознание: гендерная парадигма. — Москва-Харьков: ПД "Инжек", 2003. — 437 с. *Горошко Е. И.* Особенности мужского и женского вербального поведения (психолінгвістический анализ) : Дис...канд. філол. наук: 10.02.19 / Е. И. Горошко; РАН; Институт языкознания. — М.: 1996. — 182 с. *Квасюк И. И.* Структура и семантика отрицательно-эмотивной лексики (на материале разных частей речи современного английского языка): Автореф. дис. ...канд. філол. наук: спец. "Германские языки" / Квасюк И.И.; М.: 1984. - 28 с. *Кириллина А. В.* Гендер: лингвистические аспекты. — М.: Изд-во Института социологии РАН, 1999. — 298 с. *Кузнецова І. В.* Гендерні особливості презентації персонажів художнього твору: предметно-лінгвістичний аспект. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — Житомир, 2004. № 17. — С. 172-174. *Кузнецова І. В.* Гендерний аспект персонажних описів: когнітивний підхід. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка — Житомир, 2004. №16. — С. 91-94. *Мартинюк А. П.* Конструювання гендеру в англomовному дискурсі. — Харків: Константа, 2004. — 292 с. *Михальченко Марина.* Структурні особливості категорії оцінки. Матеріали X Міжнародної наукової конференції «Семантика мови і тексту», Івано-Франківськ, 2009. — С. 217-219. *Потапова Р. К.* Язык, речь, личность / Потапова Р. К., Потапов В. В. — М.: Языки славянской культуры, 2006. — 496 с. — (Studia Philologica). *Приходько Г. І.* Оцінний компонент у семантичній структурі слова. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — Житомир, 2009. № 45. — С. 44-47. *Сарбаш О. С.* Семантика позитивної емотивної лексики: лінгвокогнітивний та лексикографічний аспекти (на матеріалі англійської, української та новогрецької мов): Дис. ... канд.. філолог. наук: 10.02.17 —

порівняльно-історичне та типологічне мовознавство / О. С. Сарбаш; ДонНУ. – Донецьк: 2008. – 198 с. *Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів* / За заг. ред. д-ра філолог. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2006. – 1008 с. *Четверікова Олена*. Функціонування оцінної лексики при висвітленні регіональних конфліктів (на матеріалі журналу Newsweek) [Електронний ресурс]. – http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/Fil/2009_81_1/statti/09.pdf.

Ілюстративний матеріал

Morrison, Toni. Love. – New York: Vintage International, 2003. – 202 p. *Morrison, Toni*. Paradise. – New York: Alfred A. Knopf, 1998. – 318 p. *Morrison, Toni*. Sula. – New York: A Plume Book, 1982. – 174 p. *Morrison, Toni*. Song of Solomon. – Triad / Panther Books Frogmore, St Albans, Herts AL2 2NF, 1980. – 336 p. *Morrison, Toni*. The Bluest Eye. – New York: HOLT, RINEHART AND WINSTON, 1970. – 173 p. *Morrison, Toni*. Tar Baby. – New York: Alfred A. Knopf, 1996. – 306 p.

ГУЛЕЙ Т.В.

(Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка)

УРБАНОНІМИ В ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДАХ НАЗВ ВУЛИЦЬ ЛОНДОНА)

The article “Urban names in English” deals with the problem of functioning of urban names, their significance for onomastics. Urban names are studied in relevance to street names in London.

Key words: *commemorative name, denotative meaning, connotative meaning, onomastics, toponymy, urban name.*

Метою статті є дослідження принципів формування урбанонімної лексики на прикладах внутрішньоміських назв, а саме назв вулиць Лондона.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) визначення місця урбанонімної лексики у складній ономастичній системі лексичних одиниць;
- 2) розкриття смислового навантаження англійських урбанонімів на прикладі назв вулиць Лондона;
- 3) виявлення специфіки творення назв вулиць Лондона та їх систематизація у тематичні групи.

Предметом дослідження є формування урбанонімної лексики на прикладах назв вулиць Лондона.

Об’єктом дослідження є назви вулиць Лондона.

Актуальність статті полягає у зростанні інтересу до назв, номінацій, дискурсивних практик, що виникають і змінюються у сучасних містах. Становлення